יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ה דמילוי הה דשם ב"ן להשאיר בו הארה מתוספת הנפש משבת שעברה

כט וַיָּזֶד יַעֲקֹב נָזִיד וַיָּבֹא עֵשָׂו מִן־הַשָּׂדֶה וְהוּא עָיֵף: וּבַשִּׁיל יַעֲקֹב
תַּבְשִׁילָא וַאֲתָא (נ"א וְעַל) עֵשָׂו מִן חַקְלָא וְהוּא מְשַׁלְהֵי: ל וַיֹּאמֶר עֵשָׂו אֶל־יַעֲקֹב
הַלְעִיטֵנִי נָא מִן־הָאָדֹם הָאָדֹם הַזֶּה כִּי עָיֵף אָנֹכִי עַל־כֵּן

(29) Yaakov cooked a stew, and Eisav came from the field; he was exhausted. **(30)** So Eisav said to Yaakov: That red stuff! Pour some of that red stuff into my mouth now, because I am exhausted! It was on account of this, that he was

RASHI **רש"י**

(כט) **וַיָּזֶד.** לְשׁוֹן בִּשּׁוּל כְּתַרְגּוּמוֹ: **וְהוּא עָיֵף.** בְּרִצְיָחָה כְּמָה דְּתֵימָא כִּי עָיְפָה נַפְשִׁי לְהוֹרְגִים: (ל) **הַלְעִיטֵנִי.** אֶפְתַּח פִּי וּשְׁפוֹךְ הַרְבֵּה לְתוֹכָהּ כְּמוֹ שֶׁשָּׁנִינוּ אֵין אוֹבְסִין אֶת הַגָּמָל אֶבֶל מַלְעִיטִין אוֹתוֹ: **מִן הָאָדֹם הָאָדֹם.** עֲדָשִׁים אֲדוּמוֹת וְאוֹתוֹ הַיּוֹם מֵת אַבְרָהָם שֶׁלֹּא יִרְאֶה אֶת עֵשָׂו בֶּן בְּנוֹ יוֹצֵא לְתַרְבּוּת רָעָה וְאֵין זוֹ שִׁיבָה טוֹבָה שֶׁהִבְטִיחוֹ הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְפִיכָךְ קִצֵּר הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא חֲמֵשׁ שָׁנִים מִשְּׁנוֹתָיו שֶׁיִּצְחָק חַי ק"פ שָׁנָה וְזֶה קע"ה שָׁנָה וּבְשֵׁל יַעֲקֹב עֲדָשִׁים לְהַבְרוֹת אֶת הָאֵבֶל וְלָמָּה עֲדָשִׁים שֶׁדּוֹמוֹת לְגַלְגֵּל שֶׁהָאֵבוּת גּוֹלֵל הַחוֹזֵר בָּעוֹלָם (וְעוֹד מַה עֲדָשִׁים אֵין לָהֶם פֶּה כָּךְ הָאֵבֶל אֵין לוֹ פֶּה שֶׁאָסוּר לְדַבֵּר

(29) וַיָּזֶד — *[This word] denotes "cooking," just as it is translated [by Onkelos,* **ובשיל***].* **He was exhausted —** *[From what was he exhausted?] From murder. [This expression of being exhausted (***עיף***) in connection with killing is] as found in the verse (Jeremiah 4:31) "for my soul is exhausted (***עיפה***) on account of the killers."* (Bereishit Rabbah *63:120)* **(30) הַלְעִיטֵנִי** — *[means:] I will open my mouth, and you pour a lot into it. [This expression of* הלעטה *is] as we have learnt [in the Talmud Shabbat 155b]: "We must not force-feed a camel [on Shabbat] but we may pour [food] into its mouth (***מלעיטין אותו***)."* (Bereishit Rabbah *63:12)* **That red stuff! [Pour some of] that red stuff, —** *[Referring to] red lentils, for on that very day Avraham had passed away (see below where Rashi explains why lentils). [And the reason he died at that time,] so that he would not see his grandson, Eisav, go astray to an evil lifestyle (see Rashi Genesis 15:15). For [had Avraham been allowed to live on and see this, his later years] could not be described as "a good old age" that God had promised him (Genesis 15:15). Therefore, [since God gives man free will, rather than preventing Eisav from going his way,] the Holy One, Blessed is He, took off five years from the amount of years [Avraham originally was meant to have lived]. For while Yitzhak [of whom Scripture testifies (Genesis 35:29) that he passed away "venerable and satisfied* in days*"] lived for 180 years, Avraham [of whom Scripture just states (Genesis 25:8), "venerable and satisfied,"] lived for only 175 years [i.e., 5 years short of a life-span described as "satisfied* in days*"]. And Yaakov here was cooking lentils as a first meal for the mourner [after the burial of his dead, the mourner here being Yaakov's father, Yitzhak]. And why lentils [specifically]? Because they [are round and] resemble a wheel, [signifying] that mourning is like a wheel, revolving around the world [effecting one person then another etc.]. A further explanation is: Just as lentils do not have any "mouth" [i.e., they do not have a split-like opening like many other legumes have], so too, the mourner does not have a mouth, as it were, since he must not speak [i.e., he must not*

קָרָא־שְׁמוֹ אֱדוֹם: וַאֲמַר עֵשָׂו לְיַעֲקֹב אַטְעֲמְנִי כְעַן מִן סְמוֹקָא סְמוֹקָא הָדֵין אֲרֵי מְשַׁלְהֵי
אָנָא עַל כֵּן קָרָא שְׁמֵיהּ אֱדוֹם: לא וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב מִכְרָה כַיּוֹם אֶת־בְּכֹרָתְךָ
לִי: וַאֲמַר יַעֲקֹב זַבִּין כְּיוֹם דְּלֶהֵן יָת בְּכֵרוּתָךְ לִי: לב וַיֹּאמֶר עֵשָׂו הִנֵּה אָנֹכִי

called by the name Edom. **(31)** So Yaakov said: Sell me, as [clear as] this day, your birthright. **(32)** Eisav said: Look, I am going to die, so what is this

RASHI **רש"י**

greet others (see below)] (Bava Batra 16b). And because of these reasons, it is the custom to [also] serve eggs to the mourner as his first meal [after the burial of his dead], for eggs are [somewhat] round, and they have no "mouth" [i.e., opening], just as the mourner has no "mouth," as it is taught in Tractate Moed Katan (21b): "A mourner, in the first three days [of mourning following the burial,] must not respond to anyone's greeting, and may certainly not initiate a greeting to anyone. From the third day [of mourning] until the seventh, [the mourner] may respond [to a greeting] but must not initiate one ...." [The preceding section starting from "A further explanation" is taken] from an old text of Rashi. **(31) מכרה כיום** *— [This expression is to be understood] as it is translated [by Onkelos]: "As this day," that is to say, "Just as the day is clear, so sell me [your birthright] with a clear [and irrefutable] sale."* **Your birthright —** *Since the Holy [sacrificial] Service was to be performed by the firstborn. Yaakov said: "This evil man is unworthy of sacrificing to the Holy One, Blessed is He!" [Thus, although Yaakov himself was entitled to perform the Holy Service, since he was the only remaining son of Yitzhak and anyway had a rightful claim to the birthright (see Rashi on verse 26 above), nevertheless, he had Eisav sell it to him and make an oath of renouncement (verse 33 below), so that Eisav would never have a claim against him.] (*Bereishit Rabbah 63:13*)* **(32) Look, I am going to die —** *[Eisav said:] "The whole birthright is unstable! The sacrificial Service will not always lie in the hands of the firstborn, because the tribe of Levi will take it [from them]. And anyway," continued Eisav further, "what is the nature of this Service?" Yaakov said: "There are many warnings, punishments and death penalties attached to it [if it is not performed as prescribed by the Torah! For example,] like those that have been taught. The following are those who are liable to the death penalty: Those people [who perform the Holy Service while] intoxicated with wine or who have let their hair grow free." (see Sanhedrin 22b) So Eisav said: "*I am

וּלְפִיכָךְ הַמְנֻהָג לְהַבְרוֹת הָאֵבֶל בְּתְחִלַּת מַאֲכָלוֹ בֵּיצִים שֶׁהֵם עֲגוּלִים וְאֵין לָהֶם פֶּה כָּךְ אָבֵל אֵין לוֹ פֶּה כְּדַאֲמְרִינַן בְּמוֹעֵד קָטָן אָבֵל כָּל שְׁלֹשָׁה יָמִים הָרִאשׁוֹנִים אֵינוֹ מֵשִׁיב שָׁלוֹם לְכָל אָדָם וְכָל שֶׁכֵּן שֶׁאֵינוֹ שׁוֹאֵל בַּתְּחִלָּה מִשָּׁלֹשׁ וְעַד שֶׁבַע מֵשִׁיב וְאֵינוֹ שׁוֹאֵל וְכוּ' בְּרַשִׁ"י יָשָׁן): (לא) **מִכְרָה כַיּוֹם.** כְּתַרְגּוּמוֹ כְּיוֹם דְּיֶלֶהֵן כַּיּוֹם שֶׁהוּא בָּרוּר כָּךְ מְכוֹר לִי מְכִירָה בְּרוּרָה: **בְּכֹרָתְךָ.** לְפִי שֶׁהָעֲבוֹדָה בִּבְכוֹרוֹת אָמַר יַעֲקֹב אֵין רָשָׁע זֶה כְּדַאי שֶׁיַּקְרִיב לְהַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא: (לב) **הִנֵּה אָנֹכִי הוֹלֵךְ לָמוּת.** (מִתְנוֹדֵדֶת וְהוֹלֶכֶת הִיא הַבְּכוֹרָה שֶׁלֹּא יְהֵא כָּל עֵת הָעֲבוֹדָה בִּבְכוֹרוֹת כִּי שֶׁבֶט לֵוִי יִטּוֹל אוֹתָהּ. וְעוֹד) אָמַר עֵשָׂו מַה טִּיבָהּ שֶׁל עֲבוֹדָה זוֹ אָמַר לוֹ כַּמָּה אַזְהָרוֹת וְעוֹנָשִׁין וּמִיתוֹת תְּלוּיִין בָּהּ כְּאוֹתָהּ שֶׁשָּׁנִינוּ אֵלּוּ הֵן שֶׁבְּמִיתָה שְׁתוּיֵי יַיִן וּפְרוּעֵי רֹאשׁ אָמַר אֲנִי הוֹלֵךְ

הוֹלֵךְ לָמוּת וְלָמָּה־זֶּה לִי בְּכֹרָה: וַאֲמַר עֵשָׂו הָא אֲנָא אָזֵל לְמִמָּת וּלְמָה דְּנָן לִי
בְּכֵרוּתָא: לג וַיֹּאמֶר יַעֲקֹב הִשָּׁבְעָה לִי כַּיּוֹם וַיִּשָּׁבַע לוֹ וַיִּמְכֹּר
אֶת־בְּכֹרָתוֹ לְיַעֲקֹב: וַאֲמַר יַעֲקֹב קַיֵּם לִי כְּיוֹם דְּלְהֵן וְקַיֵּים לֵיהּ וְזַבִּין יָת בְּכֵרוּתֵיהּ
לְיַעֲקֹב:

birthright to me?! **(33)** And Yaakov said: Swear to me as [clear as] this day! He swore to him. And he sold his birthright to Yaakov.

RASHI **רש"י**

going to die *through this Service! So therefore, what do I want it for?!"* לָמוּת עַל יְדֵהּ אִם כֵּן מַה חֵפֶץ לִי בָּהּ:

PROPHETS Malachi 1-2 **נביאים** מלאכי פרק א–ב

יא כִּי מִמִּזְרַח־שֶׁמֶשׁ וְעַד־מְבוֹאוֹ גָּדוֹל שְׁמִי בַּגּוֹיִם וּבְכָל־מָקוֹם מֻקְטָר מֻגָּשׁ
לִשְׁמִי וּמִנְחָה טְהוֹרָה כִּי־גָדוֹל שְׁמִי בַּגּוֹיִם אָמַר יְדוָֹה צְבָאוֹת: וְאַתֶּם מְחַלְּלִים
שְׁמָשָׁא וְעַד מַעֲלֵיהּ רַב שְׁמִי בֵּינֵי עַמְמַיָּא וּבְכָל עִדָּן דְּאַתּוּן עָבְדִין רְעוּתִי אֲנָא אֲקַבֵּל צְלוֹתְכוֹן
וּשְׁמִי רַבָּא מִתְקַדַּשׁ עַל יְדֵיכוֹן וּצְלוֹתְכוֹן כְּקוּרְבַּן דְּכֵי קֳדָמַי אֲרֵי רַב שְׁמִי בֵּינֵי עַמְמַיָּא אֲמַר יְיָ
צְבָאוֹת: יב וְאַתֶּם מְחַלְּלִים אוֹתוֹ בֶּאֱמָרְכֶם שֻׁלְחַן אֲדֹנָי מְגֹאָל הוּא וְנִיבוֹ נִבְזֶה
אָכְלוֹ: וְאַתּוּן מְחַלְּלִין יָתֵיהּ בְּדַאֲתּוּן אָמְרִין פִּתּוֹרָא דַּיְיָ בְּסִיר הוּא וּבְסִירָן מַתְנָתָא מְנָיהּ:
יג וַאֲמַרְתֶּם הִנֵּה מַתְּלָאָה וְהִפַּחְתֶּם אוֹתוֹ אָמַר יְדוָֹה צְבָאוֹת וְהֲבֵאתֶם גָּזוּל
וְאֶת־הַפִּסֵּחַ וְאֶת־הַחוֹלָה וְהֲבֵאתֶם אֶת־הַמִּנְחָה הַאֶרְצֶה אוֹתָהּ מִיֶּדְכֶם אָמַר

(11) For from the rising of the sun until its setting, My name is great among the nations; and in every place offerings are presented to My name, and pure oblations; for My name is great among the nations, said the Lord of Hosts. **(12)** But you profane it when you say: "The table of the Lord is polluted, and [you] familiarly [say], its food is contemptible." **(13)** You also say: "Behold, what trouble it is!" And you [cause Me to] be saddened by it, said the Lord of Hosts; and you have brought that which was taken by violence, and the lame, and the sick — thus you bring the offering; should I accept this from your

RASHI **רש"י**

(12) And [you] familiarly [say] — *This has the same meaning as* niv safatayim, *the flow of the lips, i.e., your mouth is accustomed to say, "Its food is contemptible."* (יב) **וְנִיבוֹ.** לְשׁוֹן נִיב שְׂפָתַיִם כְּלוֹמַר שָׂגוּר הוּא בְּפִיכֶם לוֹמַר נִבְזֶה מַאֲכָלוֹ: (יג) **הִנֵּה מַתְּלָאָה.** בְּהֵמָה כְּחוּשָׁה וְנָבֵיא מִמֶּנָּה קָרְבָּן: **וְהִפַּחְתֶּם.** תְּעַצְּבוּ אוֹתוֹ: **(13) Behold, what trouble it is** — *A skinny beast, and from it we will bring a sacrifice.* **והפחתם** — *You sadden Me. (see Rashi ad. loc.)*

יְדֹוָה: וְאִם תֵּימְרוּן הָא דְאַיְתֵינָא מִלֵּאוּתָנָא וְשַׁנֵּיקְתּוּן יָתֵיהּ אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת וּמַיְתָן אַתּוּן דַּאֲנִיס
וְדַחֲגִיר וְדִמְרִיעַ וּמַיְתָן אַתּוּן לֵיהּ בְּקוּרְבָּנָא הַאֲקַבֵּל יָתֵיהּ בִּרַעֲוָא מִיֶּדְכוֹן אֲמַר יְיָ: יד **וְאָרוּר**
נוֹכֵל וְיֵשׁ בְּעֶדְרוֹ זָכָר וְנֹדֵר וְזֹבֵחַ מָשְׁחָת לַאדֹנָי כִּי מֶלֶךְ גָּדוֹל אָנִי אָמַר יְדֹוָה
צְבָאוֹת וּשְׁמִי נוֹרָא בַגּוֹיִם: וּלְיט דְּיַעֲבֵיד בִּנְכִיל וְאִית בְּעֶדְרֵיהּ דְּכַר וְהוּא חַיָּב לְנִדָּר
וּדְבַח דְּמִסַּחֲבֵל קֳדָם יְיָ אֲרֵי מְלַךְ רַב אֲנָא אֲמַר יְיָ צְבָאוֹת וּשְׁמִי חֲסִין בְּעַמְמַיָּא: **ב** א **וְעַתָּה**
אֲלֵיכֶם הַמִּצְוָה הַזֹּאת הַכֹּהֲנִים: וּכְעַן לְכוֹן תַּפְקֵדְתָּא הָדָא כַּהֲנַיָּא:

hand? said the Lord. (14) But cursed be the one who deals craftily, who has a male in his flock, but vows and sacrifices to the Lord a blemished animal; for I am a great King, said the Lord of Hosts, and My name is feared among the nations. **2** (1) And now, this commandment is for you, you priests.

RASHI רש"י

(14) **The one who deals craftily** — *He acts in a deceptive manner, by saying that he has nothing better than this, while in actuality his flock contains a male ram fit for a burnt-offering.* **משחת** — *A blemished animal.*

(יד) **נוֹכֵל.** מִתְנַכֵּל בְּמֵרְמָה לוֹמַר אֵין לִי טוֹבָה מִזֶּה וּבֶאֱמֶת יֵשׁ בְּעֶדְרוֹ זָכָר אַיִל הֶהָגוּן לְעוֹלָה: **מָשְׁחַת.** בַּעַל מוּם:

Writings Mishlei 6 כתובים משלי פרק ו

ו א **בְּנִי אִם־עָרַבְתָּ לְרֵעֶךָ תָּקַעְתָּ לַזָּר כַּפֶּיךָ:** בְּרִי אִין עֲרַבְתָּא לְחַבְרָךְ אַשְׁלֵימְתָּא
לְנוּכְרָאָה יְדָךְ: ב **נוֹקַשְׁתָּ בְאִמְרֵי־פִיךָ נִלְכַּדְתָּ בְּאִמְרֵי־פִיךָ:** אִתְצַיַּדְתָּא בְּמֵאמָרָא
דְּפוּמָךְ אִתְאַחַדְתָּא בְּמֵאמָרָא דְּפוּמָךְ: ג **עֲשֵׂה זֹאת אֵפוֹא ו בְּנִי וְהִנָּצֵל כִּי בָאתָ**
בְכַף־רֵעֶךָ לֵךְ הִתְרַפֵּס וּרְהַב רֵעֶיךָ: עֲבֵיד הֵיכְנָא בְּנִי וְאִיתְפְּצֵא מְטוּל דִּנְפַלְתָּא בִּיַד

6 (1) My son, if you have become a guarantor for your fellow, if you have given your hand to a stranger. (2) You are snared by the words of your mouth, you are caught by the words of your mouth. (3) Do this now, my son, and deliver yourself, seeing you have come into the hand of your fellow: go, humble

RASHI רש"י

(1) **A guarantor for your fellow —** *[You provided] a financial surety.* (3) **Humble yourself —** *Open your hand to pay him his money.* **And urge your fellow —** *And if he has no monetary claims against you, rather you were ensnared by the utterances of your mouth to speak harshly to him, be quite friendly*

(א) **עָרַבְתָּ לְרֵעֶךָ.** עֲרֻבוּת מָמוֹן: (ג) **הִתְרַפֵּס.** הַתֵּר לוֹ פַּס יָדְךָ לְשַׁלֵּם לוֹ מָמוֹנוֹ: **וּרְהַב רֵעֶיךָ.** וְאִם אֵין לוֹ מָמוֹן עָלֶיךָ אֶלָּא שֶׁנּוֹקַשְׁתָּ בְּאִמְרֵי פִיךָ לְדַבֵּר לוֹ קָשׁוֹת הַרְבֵּה עָלָיו רֵעִים לְבַקֵּשׁ מִמֶּנּוּ שֶׁיִּמְחל לְךָ:

דְּחַבְרָךְ אֱזַל גְּרֵג חֲבִיל חַבְרָךְ: ד **אַל־תִּתֵּן שֵׁנָה לְעֵינֶיךָ וּתְנוּמָה לְעַפְעַפֶּיךָ:** לָא תִתֵּן שְׁנָתָא לְעַיְנָךְ וְנִימְתָא לְגַבְיָנָךְ: ה **הַנָּצֵל כִּצְבִי מִיָּד וּכְצִפּוֹר מִיַּד יָקוּשׁ:** דְּתִתְפְּצֵי הֵיךְ טַבְיָא מִן נִשְׁבָּא וְהֵיךְ צַפְרָא מִן פּוּחָא:

yourself, and urge your fellow. (4) Do not give sleep to your eyes, nor slumber to your eyelids. (5) Deliver yourself as a gazelle from the hand [of the hunter], and as a bird from the hand of the trapper.

RASHI רש"י

to him, and ask that he forgive you. (5) **As a gazelle from the hand —** *as a gazelle fleeing from the hand of man.* **And as a bird —** *fleeing from the one who seeks to trap it.*

(ה) **כִּצְבִי מִיָּד.** כִּצְבִי הַנִּמְלָט מִיַּד הָאָדָם: **וּכְצִפּוֹר.** הַנִּמְלָט מִיָּד מִי שֶׁרוֹצֶה לְהַכְשִׁילוֹ:

Mishnah *Yevamot, chapter 6* משנה יבמות פרק ו

א הַבָּא עַל יְבִמְתּוֹ, בֵּין בְּשׁוֹגֵג, בֵּין בְּמֵזִיד, בֵּין בְּאוֹנֶס בֵּין בְּרָצוֹן, אֲפִלּוּ הוּא שׁוֹגֵג וְהִיא מְזִידָה, הוּא מֵזִיד וְהִיא שׁוֹגֶגֶת, הוּא אָנוּס וְהִיא לֹא אֲנוּסָה, הִיא אֲנוּסָה וְהוּא לֹא אָנוּס, אֶחָד הַמַּעֲרֶה וְאֶחָד הַגּוֹמֵר, קָנָה וְלֹא חָלַק בֵּין בִּיאָה לְבִיאָה: **ב** וְכֵן הַבָּא עַל אַחַת מִכָּל הָעֲרָיוֹת שֶׁבַּתּוֹרָה, אוֹ פְּסוּלוֹת, כְּגוֹן אַלְמָנָה לְכֹהֵן

(1) If a man cohabited with his deceased brother's wife [the widow of his deceased childless brother], whether unwittingly [not knowing that she was his sister-in-law] or brazenly [to gratify his passions, and with no intention of fulfilling the precept of levirate marriage], whether forced or of his free will, and even if he acted unwittingly and she brazenly, or he brazenly and she unwittingly; or he was forced and she was not forced; or she was forced and he was not forced, whether he made only the first contact [and withdrew before complete penetration], or completed penetration, he acquires her. [He is entitled to the heirship of her estate; and she can be released only by a letter of divorce], irrespective of the nature of the cohabitation [whether it was natural or unnatural]. (2) Similarly, if a man had intercourse [in any of the circumstances mentioned] with any of the forbidden relatives enumerated in the Torah, or with any of those who are ineligible to marry him as, for instance, a widow with a High Priest, a divorced woman or *halutzah* with

רבנו עובדיה מברטנורא

א הבא על יבמתו. שוגג. כסבור אשה אחרת היא: **מזיד.** לשם זנות ולא למצות יבום: **אפילו הוא שוגג והיא מזידה.** לא מבעיא היכא דהיא מכוונה למצוה, אלא אפילו היכא דתרוייהו לא מכווני למצוה, כגון שהוא מכוין לאשה אחרת והיא נתכוונה לשם זנות, קנה, דאמר קרא (דברים כה) יבמה יבא עליה, מכל מקום: **המערה.** שלא גמר ביאתו אלא הכניס עטרה בלבד. ופגיעה עטרה בלא הכנסה קרויה נשיקה: **קנה.** וזכה בנחלה, ויוצאת בגט אם בא להוציאה: **לא חלק בין ביאה לביאה.** בין ביאה כדרכה לביאה שלא כדרכה, דכתיב (ויקרא כ) משכבי אשה, מגיד הכתוב ששתי משכבות יש באשה: **ב וכן הבא על אחת מכל העריות.** באחת מכל הביאות האלו: **או פסולות כגון אלמנה לכהן גדול וכו'.** פסלה לכהונה משום זונה. ואף על פי שאשת ישראל שנאנסה מותרת לבעלה, פסולה

גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מַמְזֶרֶת וּנְתִינָה לְיִשְׂרְאֵל, בַּת יִשְׂרְאֵל לְמַמְזֵר וּלְנָתִין, פְּסָלָה. וְלֹא חָלַק בֵּין בִּיאָה לְבִיאָה: **ג** אַלְמָנָה לְכֹהֵן גָּדוֹל, גְּרוּשָׁה וַחֲלוּצָה לְכֹהֵן הֶדְיוֹט, מִן הָאֵרוּסִין לֹא יֹאכְלוּ בִּתְרוּמָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁירִין. נִתְאַרְמְלוּ אוֹ נִתְגָּרְשׁוּ, מִן הַנִּשּׂוֹאִין פְּסוּלוֹת, מִן הָאֵרוּסִין כְּשֵׁרוֹת: **ד** כֹּהֵן גָּדוֹל לֹא יִשָּׂא אַלְמָנָה, בֵּין אַלְמָנָה מִן הָאֵרוּסִין בֵּין אַלְמָנָה מִן הַנִּשּׂוֹאִין, וְלֹא יִשָּׂא אֶת הַבּוֹגֶרֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְרַבִּי שִׁמְעוֹן מַכְשִׁירִין בַּבּוֹגֶרֶת. לֹא יִשָּׂא אֶת מֻכַּת עֵץ. אֵרַס אֶת הָאַלְמָנָה, וְנִתְמַנָּה לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל, יְכֹנוֹס וּמַעֲשֶׂה בִּיהוֹשֻׁעַ בֶּן גַּמְלָא שֶׁקִּדֵּשׁ אֶת מָרְתָּא בַּת בַּיְתוֹס, וּמִנָּהוּ הַמֶּלֶךְ לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל,

a common priest, a *mamzer* or a *netinah* with an Israelite, or the daughter of an Israelite with a *mamzer* or a *natin*, he has thereby rendered her ineligible [to marry a priest, and to eat *terumah*, even if she had previously been eligible to eat of it. This, of course, does not apply to the *mamzer* and *netinah* who are, from birth, ineligible either to marry a priest or to eat *terumah*. Their inclusion among the others merely serves the purpose of indicating that in their case also the penalty for illicit relations is imposed], irrespective of the nature of the relations [whether natural or unnatural]. **(3)** The betrothal of a widow to a High Priest and of a divorced woman or *halutzah* to a common priest [since such betrothal is unlawful] removes from them the right to eat *terumah* [if they were the daughters of priests.] Rabbi Eliezer and Rabbi Shimon, however, declare them eligible [during the period of betrothal, so long as actual relations had not taken place; the law is that betrothal itself disqualifies]. If they became widows or were divorced after marriage they remain ineligible; [since, in the case of priests' daughters, marriage caused their permanent profanation]; if [they became widows] after betrothal, they become eligible [even according to the first Tanna. Priests' daughters lose the privilege only during the period of betrothal. As soon as the betrothal period ends, either through death or divorce they may again eat *terumah*; and in the case of widowhood they may also marry a common priest]. **(4)** A High Priest may not marry a widow (see Leviticus 21:14) whether she became a widow after a betrothal or after marriage. He shall not marry a *bogeret* [one over twelve years and six months of age]. Rabbi Eliezer and Rabbi Shimon permit him to marry one who is a *bogeret*, but he may not marry one who is wounded [a *mukat etz*, i.e., one who lost her hymen as the result of a blow]. If he [a common priest] betrothed a widow, and was subsequently appointed High Priest, he may consummate the marriage. It once happened with Yehoshua ben Gamla that he betrothed Marta the daughter of Baytos [who was a widow], the king appointed him High Priest, and he, nevertheless, consummated the marriage. If a *shomeret yavam* became subject

רבנו עובדיה מברטנורא

היא לכהונה. וגרושה נמי, אי בת כהן היא מפסלה בהך ביאה מתרומה דבי נשא **ממזרת ונתינה לישראל.** לאו אפסולה לכהונה קאי, דהא פסולה וקיימא, אלא לענין העראה נקט ליה, למלקי עלה בהעראה כגמר ביאה: **ג מן האירוסין לא יאכלו בתרומה.** מפני שנתקדשה קידושי עבירה נפסלה מתרומה דבית אביה אם בת כהן היא: **רבי אליעזר ור"ש מכשירין.** עד שתבעל ותיעשה חללה, שנאמר (ויקרא כא) ולא יחלל, שני חלולין אחד לה ואחד לזרעה. ולית הלכתא כוותייהו, אלא אף מן הארוסין לא יאכלו בתרומה: **נתארמלו או נתגרשו.** מן הכהנים הללו: **מן הנישואין פסולות.** דשויוה חללה בביאתן: **מן האירוסין כשרות.** דאפילו תנא קמא לא פסל מן האירוסין אלא בחייהן, שהיא משתמרת לביאה פסולה, אבל מתו לא: **ד לא ישא את הבוגרת.** דכתיב (שם) והוא אשה בבתוליה

וּכְנָסָה. שׁוֹמֶרֶת יָבָם שֶׁנָּפְלָה לִפְנֵי כֹּהֵן הֶדְיוֹט, וְנִתְמַנָּה לִהְיוֹת כֹּהֵן גָּדוֹל, אַף עַל פִּי שֶׁעָשָׂה בָּהּ מַאֲמָר, הֲרֵי זֶה לֹא יִכָּנוֹס. כֹּהֵן גָּדוֹל שֶׁמֵּת אָחִיו, חוֹלֵץ וְלֹא מְיַבֵּם: ה כֹּהֵן הֶדְיוֹט לֹא יִשָּׂא אַלְמָנַת, אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אַף עַל פִּי שֶׁיֵּשׁ לוֹ אִשָּׁה וּבָנִים, לֹא יִשָּׂא אַלְמָנַת, שֶׁהִיא זוֹנָה הָאֲמוּרָה בַּתּוֹרָה. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, אֵין זוֹנָה אֶלָּא גִּיּוֹרֶת וּמְשֻׁחְרֶרֶת וְשֶׁנִּבְעֲלָה בְּעִילַת זְנוּת: ו לֹא יִבָּטֵל אָדָם מִפְּרִיָה וְרִבְיָה, אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ בָּנִים. בֵּית שַׁמַּאי אוֹמְרִים, שְׁנֵי זְכָרִים. וּבֵית הִלֵּל אוֹמְרִים, זָכָר וּנְקֵבָה, שֶׁנֶּאֱמַר, (בראשית ה) זָכָר וּנְקֵבָה בְּרָאָם. נָשָׂא אִשָּׁה, וְשָׁהָה עִמָּהּ עֶשֶׂר שָׁנִים, וְלֹא יָלְדָה, אֵינוֹ רַשַּׁאי לְבָטֵל. גֵּרְשָׁהּ, מֻתֶּרֶת לְנָשֵׂא לְאַחֵר. וְרַשַּׁאי הַשֵּׁנִי לִשְׁהוֹת עִמָּהּ עֶשֶׂר שָׁנִים. וְאִם הִפִּילָה, מוֹנֶה מִשָּׁעָה שֶׁהִפִּילָה. הָאִישׁ מְצֻוֶּה עַל פְּרִיָה וְרִבְיָה, אֲבָל לֹא הָאִשָּׁה. רַבִּי

to a common priest who was subsequently appointed High Priest, [the latter,] though he already addressed to her a *ma'amar* [the equivalent of betrothal by *yibum*, he] must not consummate the marriage. A High Priest whose brother died [without issue] must submit to *halitzah* and may not contract the levirate marriage [his sister-in-law, being a widow, is forbidden to him]. **(5)** A common priest [or anyone else] may not marry a woman incapable of procreation [*ailonit*], unless he already had a wife or children [because propagation is a duty]. Rabbi Yehudah said: Even though he [a priest] has a wife and children, he may not marry an *ailonit*, since such [a woman, whom one marries for the gratification of one's passions, and not for propagation, is included in the term of] "harlot" mentioned in the Torah (see Leviticus 21:7). But the Sages say: The term "harlot" implies only a female convert, a freed maidservant, and one who engaged in a forbidden union. **(6)** A man shall not abstain from the performance of the duty of being fruitful and multiplying, unless he already has children. [As to the number], the School of Shammai ruled: Two males, and the School of Hillel ruled: A male and a female, for it is stated in Scripture, "Male and female He created them." (Genesis 5:2) If a man took a wife and lived with her for ten years and she bore no child, he may not abstain [any longer from the duty of propagation, and he must take another wife]. If he divorced her, she is permitted to marry another, and the second husband may also live with her [no more than] ten years [if she had no issue from him either]. If she miscarried, [the period of ten years] is reckoned from the time of her miscarriage. Men are commanded to fulfill the *mitzvah* of propagation, but not women. Rabbi Yohanan ben

רבנו עובדיה מברטנורא

יקח, פרט לבוגרת שכלו בתוליה: **רבי אלעזר ורבי שמעון מכשירין.** ולית הלכתא כוותייהו: **ה כהן הדיוט לא ישא אילונית וכו'.** והוא הדין לישראל. ולא נקט כהן אלא משום פלוגתא דרבי יהודה דאמר דכהן אפילו יש לו אשה ובנים לא ישא אילונית, מה שאין כן בישראל. ואין הלכה כר' יהודה: **ושנבעלה בעילת זנות.** כגון חייבי לאוין או חייבי עשה, וכל שכן חייבי כריתות ומיתות בין דין. אבל הבא על הפנויה לא עשאה זונה: **ו ב"ש אומרים שני זכרים.** דילפינן ממשה שפירש מן האשה לאחר שנולדו לו שני זכרים: **וב"ה אומרים זכר ונקיבה שנאמר זכר ונקבה בראם.** וממשה אין ראיה שעל פי הדבור עשה: **ושהה עמה עשר שנים וכו'.** כדאשכחן באברהם לאחר ששהה עשר שנים עם שרה ולא ילדה נשא הגר. וימים שישב עמה בחוצה לארץ לא עלו מן המנין, דדלמא ישיבת חוץ לארץ גרמה. וכל הימים שהאיש או האשה חולים או חבושים בבית האסורים וכיוצא בזה מדברים שמונעים התשמיש אין עולין למנין עשר שנים: **גירשה מותרת לינשא לאחר.** דשמא לאו מינה הוי אלא מיניה. וכשהוא מגרשה נותן לה כתובתה אם טוענת דמיניה הוא שאינו יורה כחץ, ומטילין חרם עליה אם יודעת שהוא יורה כחץ וטוענת עליו טענת שקר: **האיש מצווה על פריה ורביה ולא האשה.** דכתיב (בראשית א) פרו ורבו וגו' וכבשוה, וכבשה כתיב חסר ו"ו, האיש שדרכו לכבוש את האשה הוא מצווה על פריה ורביה: **רבי יוחנן בן ברוקא אומר**

יוֹחָנָן בֶּן בְּרוֹקָא אוֹמֵר, עַל שְׁנֵיהֶם הוּא אוֹמֵר, (בראשית א) וַיְבָרֶךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ:

Beroka says, [both are commanded, because,] regarding both of them He said, "And God blessed **them** and said to **them**, Be fruitful and multiply" [thereby including both in the *mitzvah*].

רבנו עובדיה מברטנורא

וכבשה כתיב חסר וי"ו, האיש שדרכו לכבוש את האשה הוא מצווה על פריה ורביה: **רבי יוחנן בן ברוקא אומר וכו'.** ולית הלכתא כותיה:

Gemara *Yevamot 62b*

גמרא יבמות דף סב:

אֶלָּא אִם כֵּן יֵשׁ לוֹ אִשָּׁה וְכוּ'. מַתְנִיתִין דְּלֹא כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ דְּתַנְיָא רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר נָשָׂא אָדָם אִשָּׁה בִּילְדוּתוֹ יִשָּׂא אִשָּׁה בְּזִקְנוּתוֹ הָיוּ לוֹ בָּנִים בִּילְדוּתוֹ יִהְיוּ לוֹ בָּנִים בְּזִקְנוּתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (קהלת יא) בַּבֹּקֶר זְרַע אֶת זַרְעֶךָ וְלָעֶרֶב אַל תַּנַּח יָדֶךָ כִּי אֵינְךָ יוֹדֵעַ אֵי זֶה יִכְשַׁר הֲזֶה אוֹ זֶה וְאִם שְׁנֵיהֶם כְּאֶחָד טוֹבִים. רַבִּי עֲקִיבָא אוֹמֵר לָמַד תּוֹרָה בִּילְדוּתוֹ יִלְמוֹד תּוֹרָה בְּזִקְנוּתוֹ הָיוּ לוֹ תַּלְמִידִים בִּילְדוּתוֹ יִהְיוּ לוֹ תַּלְמִידִים בְּזִקְנוּתוֹ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) בַּבֹּקֶר זְרַע וְגוֹ'. אָמַר רַב מַתָּנָה הֲלָכָה כְּרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ. אָמַר רַבִּי תַּנְחוּם אָמַר רַבִּי חֲנִילַאי. כָּל אָדָם שֶׁאֵין לוֹ אִשָּׁה שָׁרוּי בְּלֹא שִׂמְחָה בְּלֹא בְּרָכָה בְּלֹא טוֹבָה. בְּלֹא שִׂמְחָה דִּכְתִיב (דברים יד) וְשָׂמַחְתָּ אַתָּה וּבֵיתֶךָ. בְּלֹא בְּרָכָה דִּכְתִיב (יחזקאל מד) לְהָנִיחַ בְּרָכָה אֶל בֵּיתֶךָ. בְּלֹא טוֹבָה דִּכְתִיב (בראשית ב) לֹא טוֹב הֱיוֹת הָאָדָם לְבַדּוֹ. בְּמַעֲרָבָא אָמְרִי בְּלֹא תוֹרָה בְּלֹא חוֹמָה. בְּלֹא תוֹרָה דִּכְתִיב (איוב ו) הַאִם אֵין עֶזְרָתִי בִּי וְתוּשִׁיָּה נִדְּחָה מִמֶּנִּי. בְּלֹא חוֹמָה דִּכְתִיב (ירמיה לא) נְקֵבָה תְּסוֹבֵב

[On the Mishnah:] "[A common priest shall not marry a woman incapable of procreation] unless he already had a wife." Our Mishnah [which permits abstention from further propagation after the birth of the required number of children] cannot represent the opinion of Rabbi Yehoshua, for it was taught: Rabbi Yehoshua said, If a man married in his youth, he should marry again in his old age; if he had children in his youth, he should also have children in his old age; for it is said, "In the morning [i.e., youth], sow your seed and in the evening [old age], withhold not your hand; for you know not which shall be fit [God-fearing], whether this or that, or whether they shall both be alike good." (Ecclesiastes 11:6) Rabbi Akiva said, If a man studied Torah in his youth, he should also study it in his old age; if he had disciples in his youth, he should also have disciples in his old age. For it is said, "In the morning, sow your seed ...." Rabbi Matnah said the *halachah* is as Rabbi Yehoshua [...] Rabbi Tanhum stated in the name of Rabbi Hanilai, Any man who has no wife lives without joy, without blessing, and without goodness. "Without joy," for it is written, "and you shall rejoice, you and your household" [Deuteronomy 14:26; "household" meaning wife]. "Without blessing," for it is written, "To cause a blessing to rest on your house." (Ezekiel 44:30) "Without goodness," for it is written, "It is not good that man should be by himself." (Genesis 2:18) In the West [Eretz Yisrael] it was stated [regarding the unmarried man]: Without Torah and without a [protecting] wall. "Without Torah," for it is written, "Is it that I have no help [helpmate, i.e., a wife] within me, and that sound wisdom [Torah] is driven quite from me." (Job 6:13) "Without a [protecting] wall," for it is written, "A woman shall encompass a man." (Jeremiah 31:21) Rava bar Ulla said [regarding the unmarried man],

גְּבֶר. רָבָא בַּר עוּלָּא אָמַר בְּלֹא שָׁלוֹם דִּכְתִיב (איוב ה) וְיָדַעְתָּ כִּי שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ וּפָקַדְתָּ נָוְךָ וְלֹא תֶחֱטָא. אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי כָּל הַיּוֹדֵעַ בְּאִשְׁתּוֹ שֶׁהִיא יִרְאַת שָׁמַיִם וְאֵינוֹ פּוֹקְדָהּ נִקְרָא חוֹטֵא שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וְיָדַעְתָּ כִּי שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ וְגוֹ'. וְאָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ בֶּן לֵוִי חַיָּיב אָדָם לִפְקוֹד אֶת אִשְׁתּוֹ בְּשָׁעָה שֶׁהוּא יוֹצֵא לַדֶּרֶךְ שֶׁנֶּאֱמַר (שם) וְיָדַעְתָּ כִּי שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ וְגוֹ'. הָא מֵהָכָא נַפְקָא מֵהָתָם נַפְקָא (בראשית ג) וְאֶל אִישֵׁךְ תְּשׁוּקָתֵךְ מִלַּמֵּד שֶׁהָאִשָּׁה מְשִׁתּוֹקֶקֶת עַל בַּעְלָהּ בְּשָׁעָה שֶׁהוּא יוֹצֵא לַדֶּרֶךְ. אָמַר רַב יוֹסֵף לֹא נִצְרְכָה אֶלָּא סָמוּךְ לְוֶסְתָּהּ וְכַמָּה אָמַר רַבָּה עוֹנָה. וְהָנֵי מִילֵי לְדָבָר הָרְשׁוּת אֲבָל לְדָבָר מִצְוָה מִיטְרִיד. תָּנוּ רַבָּנָן הָאוֹהֵב אֶת אִשְׁתּוֹ כְּגוּפוֹ וְהַמְכַבְּדָהּ יוֹתֵר מִגּוּפוֹ וְהַמַּדְרִיךְ בָּנָיו וּבְנוֹתָיו בְּדֶרֶךְ יְשָׁרָה וְהַמַּשִּׂיאָן סָמוּךְ לְפִרְקָן עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (שם) וְיָדַעְתָּ כִּי שָׁלוֹם אָהֳלֶךָ. הָאוֹהֵב אֶת שְׁכֵנָיו וְהַמְקָרֵב אֶת קְרוֹבָיו וְהַנּוֹשֵׂא אֶת בַּת אֲחוֹתוֹ וְהַמַּלְוֶה סֶלַע לֶעָנִי בְּשָׁעַת דּוֹחֲקוֹ עָלָיו הַכָּתוּב אוֹמֵר (ישעיה נח) אָז תִּקְרָא וַה' יַעֲנֶה תְּשַׁוֵּעַ וְיֹאמַר הִנֵּנִי:

Without peace, for it is written, "And you shall know that your tent [i.e., wife] is in peace; and you shall visit your habitation and shall miss nothing." (Job 5:24) Rabbi Yehoshua ben Levi said, Whoever knows his wife to be a God-fearing woman and does not duly visit her [have relations with her, at the proper time] is called a sinner; for it is said, "And you shall know that your tent is in peace ...." Rabbi Yehoshua ben Levi further stated: It is a man's duty to pay a visit to his wife when he starts on a journey for it is said, "And you shall know that your tent is in peace ...." Is this deduced from here? Surely it is deduced from the following: "And your desire will be for your husband" (Genesis 3:16) this teaches that a woman yearns for her husband when he sets out on a journey! Rav Yosef replied, This [the extra Scripture] is [needed for a case of] when her period is near [that he must even then have relations with his wife if he is setting out on a journey, otherwise a husband must keep apart from his wife when her period is near]. And how near? Rabbah replied, Twelve hours. And this [the duty of having relations] applies only [when the journey] is for a secular purpose, but when for a religious objective [it does not apply, since then] people are in a state of anxiety [or, they might be preoccupied, delay the journey, and thus neglect the religious purpose of the trip]. Our Rabbis taught: Concerning a man who loves his wife as himself, who honors her more than himself, who guides his sons and daughters in the right path and arranges for them to be married at the correct time, Scripture says, "And you shall know that your tent is in peace." Concerning the person who loves his neighbors, befriends his relatives, marries his sister's daughter [because of his love for his sister, he will love her daughter], and lends a *sela* to a poor man in his hour of need, Scripture states, "Then shall you call and the Lord will answer; you shall cry and He will say, 'Here I am' " [Isaiah 58:9; this refers to the preceding verse in Isaiah, "When you see the naked, that you cover him" (verse 7), i.e., helping the poor at his hour of need; and "that you do not hide yourself from your own flesh" (ibid.) implies benefiting relatives, including the marriage of a sister's daughter and loving one's neighbors, who are regarded as relatives].

זוהר תולדות דף קמ"א ע"א

וַיֵּצֵא אֱלִימֶלֶךְ אֶת כָּל הָעָם לֵאמֹר הַנּוֹגֵעַ בָּאִישׁ הַזֶּה וּבְאִשְׁתּוֹ מוֹת יוּמָת תָּא חֲזֵי כַּמָּה אוֹרִיךְ לְהוּ קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא לְרַשְׁיעָיֵא בְּגִין הַהוּא טִיבוּ דְּעָבַד עִם אֲבָהָן קַמָּאֵי. דְּהָא בְּגִין

תרגום הזוהר

וַיֵּצֵא אֱלִימֶלֶךְ וְגוֹ'. בֹּא וּרְאֵה, כַּמָּה הִמְתִּין הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַפְרָע מֵהָרְשָׁעִים, כִּי בִּשְׁבִיל אוֹתוֹ הַטּוֹב שֶׁעָשָׂה אֱלִימֶלֶךְ עִם

דָּא לָא שְׁלִיטוּ בְהוּ יִשְׂרָאֵל עַד לְבָתַר דָּרִין בַּתְרָאִין יֵאוֹת עָבַד אֲבִימֶלֶךְ דְעָבַד טִיבוּ עִם יִצְחָק דְאָמַר לֵיהּ הִנֵּה אַרְצִי לְפָנֶיךָ בַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ שֵׁב. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר חֲבָל עֲלַיְיהוּ דְרַשְׁיעַיָּיא דְטִיבוּתָא דִילְהוֹן לָאו אִיהוּ שְׁלִים. תָּא חֲזֵי עֶפְרוֹן בְּקַדְמֵיתָה אָמַר (בראשית כג) אֲדוֹנִי שְׁמָעֵנִי הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לָךְ וְהַמְּעָרָה אֲשֶׁר בּוֹ לְךָ נְתַתִּיהָ וְגוֹמֵר. וּלְבָתַר אָמַר אֶרֶץ אַרְבַּע מֵאוֹת שֶׁקֶל כֶּסֶף וְגוֹמֵר וּכְתִיב וַיִּשְׁקוֹל אַבְרָהָם לְעֶפְרוֹן וְגוֹמֵר עוֹבֵר לְסוֹחֵר. אוּף הָכָא כְּתִיב בְּקַדְמֵיתָא הִנֵּה אַרְצִי לְפָנֶיךָ וְגוֹמֵר. וּלְבָתַר אָמַר לֵיהּ לְךָ מֵעִמָּנוּ כִּי עָצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מְאֹד. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר דָּא הוּא טִיבוּ דְעָבַד עִמֵּיהּ דְלָא נָסִיב מִדֵּילֵיהּ אֲבִימֶלֶךְ כְּלוּם וְשַׁדְּרֵיהּ בְּכָל מָמוֹנֵיהּ וּלְבָתַר אָזַל בַּתְרֵיהּ לְמִגְזַר עִמֵּיהּ קְיָיִם. וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר יֵאוֹת עָבַד יִצְחָק דְהָא בְּגִין דְיָדַע רָזָא דְחָכְמְתָא אִשְׁתְּדַל וְחָפַר בֵּירָא דְמַיִין בְּגִין לְאִתְתַּקְפָּא בְּמְהֵימְנוּתָא כַּדְקָא יֵאוֹת. וְכֵן אַבְרָהָם אִשְׁתְּדַל וְחָפַר בֵּירָא דְמַיָּא וְכֵן יִצְחָק יַעֲקֹב אִשְׁכַּח לֵיהּ מִתְּתַקֵּן וְיָתִיב עָלֵיהּ וְכֻלְּהוּ אַזְלוּ בַתְרֵיהּ וְאִשְׁתְּדָלוּ בְּגִין לְאִתְתַּקְפָּא בְּמְהֵימְנוּתָא שְׁלִימְתָא כַּדְקָא יֵאוֹת. וְהַשְׁתָּא יִשְׂרָאֵל אִתְתַּקְפוּ בֵּיהּ בְּרָזֵי דְפִקּוּדֵי אוֹרַיְיתָא כְּגוֹן דְּכָל יוֹמָא וְיוֹמָא אִתְתַּקַּף בַּר נָשׁ בְּצִיצִית דְּאִיהוּ מִצְוָה וּבַר נָשׁ אִתְעֲטָף בֵּיהּ. הָכִי נְמֵי בִּתְפִלֵּי דְמָנַח בְּרֵישֵׁיהּ וּבִדְרוֹעֵיהּ דְאִינּוּן רָזָא עִלָּאָה כַּדְקָא חָזֵי בְּגִין דְקָדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא אִשְׁתְּבַח בֵּיהּ בְּבַר נָשׁ דְאִתְעֲטָף בֵּיהּ בִּתְפִלּוֹי וְאִתְעֲטָף בְּצִיצִית וּכְלָא רָזָא דְמְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה. וְעַל דָּא מָאן דְלָא אִתְעֲטָף בְּהָאי וְלָא אִתְעֲטָף לְאִתְתַּקְפָּא בִּתְפִלֵּי בְּכָל יוֹמָא דְמֵי לֵיהּ דְלָא שַׁרְיָיא עִמֵּיהּ מְהֵימְנוּתָא וְאִתְעֲדֵי מִנֵּיהּ דְּחִילוּ דְמָארֵיהּ וּצְלוֹתֵיהּ לָאו צְלוֹתָא כַּדְקָא יֵאוֹת. וּבְגִין כַּךְ אֲבָהָן הֲווֹ מִתַּתְקְפֵי גּוֹ מְהֵימְנוּתָא עִלָּאָה בְּגִין דְּבֵירָא עִלָּאָה דְרָזָא דְמְהֵימְנוּתָא שְׁלִימְתָא שַׁרְיָיא בֵּיהּ:

וְדַע כִּי בִּזְכִרוֹן מַאֲמְרֵי הַחֲסִידִים וּמַעֲשֵׂיהֶם Be aware that by remembering the statements

מוסר **Yosef le-Hok** יוסף לחוק

מספר צידה לדרך דף ריב **Tzeidah La-Derekh, Page 212** **Ethical Teaching:**

הָאָבוֹת הָרִאשׁוֹנִים, הֵרִי בִּשְׁבִיל זֶה לֹא שָׁלְטוּ יִשְׂרָאֵל בַּפְּלִשְׁתִּים עַד לְאַחַר זְמַן בַּדּוֹרוֹת הָאַחֲרוֹנִים. יָפֶה עָשָׂה אֲבִימֶלֶךְ שֶׁעָשָׂה טוֹב עִם יִצְחָק, כְּמוֹ שֶׁאָמַר לְאַבְרָהָם הִנֵּה אַרְצִי לְפָנֶיךָ בַּטּוֹב בְּעֵינֶיךָ שֵׁב. כִּי אֲמִירָה זו מִבֶּבֶת וַדַּאי גַּם עַל תּוֹלְדוֹתָיו שֶׁל אַבְרָהָם, לָכֵן קַיֵּם דְּבָרָיו גַּם בְּיִצְחָק. וְרַבִּי אֶלְעָזָר מְשַׁבֵּחוֹ עַל שֶׁקַּיֵּם הַבְטָחָתוֹ. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר אוֹי לָהֶם לָרְשָׁעִים, שֶׁטּוֹבָתָם אֵינָהּ שְׁלֵמָה. בֹּא וּרְאֵה, עֶפְרוֹן בַּתְּחִלָּה אָמַר, (בראשית כ"ג) אֲדוֹנִי שְׁמָעֵנִי הַשָּׂדֶה נָתַתִּי לָךְ וְגוֹ', וְאַחַר כָּךְ אָמַר אֶרֶץ אַרְבַּע מֵאוֹת וְגוֹ', וּכְתִיב וַיִּשְׁקוֹל וְגוֹ' עוֹבֵד לַסּוֹחֵר, אַף כָּאן כָּתוּב מִתְּחִלָּה, שֶׁאָמַר לְאַבְרָהָם, הִנֵּה אַרְצִי לְפָנֶיךָ, שֶׁגַּם יִצְחָק בִּכְלָל זֶה, כִּנְזָכָר לְעֵיל, וְאַחַר כָּךְ אָמַר לְיִצְחָק, לֵךְ מֵעִמָּנוּ כִּי עָצַמְתָּ מִמֶּנּוּ מְאֹד. אָמַר לֵיהּ רַבִּי אֶלְעָזָר, זֶה הוּא הַטּוֹב שֶׁעָשָׂה עִם יִצְחָק שֶׁאֲבִימֶלֶךְ לֹא לָקַח מִמֶּנּוּ כְּלוּם, וְשִׁלְּחוֹ עִם כָּל כַּסְפּוֹ וּרְכוּשׁוֹ, וְאַחַר כָּךְ הָלַךְ אַחֲרָיו לִכְרוֹת עִמּוֹ בְּרִית. וְאָמַר רַבִּי אֶלְעָזָר, יָפֶה עָשָׂה יִצְחָק, כִּי בִּשְׁבִיל שֶׁיֵּדַע סוד הַחָכְמָה הִשְׁתַּדֵּל וְחָפַר בְּאֵר מַיִם, כְּדֵי לְהִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה. וְכֵן אַבְרָהָם הִשְׁתַּדֵּל וְחָפַר בְּאֵר מַיִם. יַעֲקֹב, כְּבָר מָצָא אוֹתָהּ מְתוּקָנֶת, וְיָשַׁב עָלֶיהָ. וְכֻלָּם הָלְכוּ אַחֲרֶיהָ, אַחַר הַבְּאֵר, וְהִשְׁתַּדְּלוּ בָּהּ, כְּדֵי לְהִתְחַזֵּק בֶּאֱמוּנָה שְׁלֵמָה כָּרָאוּי. וְעַתָּה, יִשְׂרָאֵל מִתְחַזְּקִים בָּהּ, בִּבְאֵר מַיִם, שֶׁמַּקְיְמִים מִצְוֹת הַתּוֹרָה, דְּהַיְנוּ שֶׁבְּכָל יוֹם וְיוֹם מִתְחַזֵּק הָאָדָם בַּצִּיצִית, שֶׁהִיא מִצְוָה, וְהָאָדָם מִתְעַטֵּף בָּהּ, וְגַם כֵּן בִּתְפִלִּין שֶׁמַּנִּיחַ עַל רֹאשׁוֹ וּזְרוֹעוֹ, שֶׁהֵם סוד עֶלְיוֹן כָּרָאוּי, כִּי הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא שׁוֹרֶה עִם הָאָדָם הַמִּתְעַטֵּר בִּתְפִלָּיו וּמִתְעַטֵּף בַּצִּיצִית. וְהַכֹּל הוּא סוד הָאֱמוּנָה הָעֶלְיוֹנָה. וְעַל כֵּן, מִי שֶׁאֵינוֹ מִתְעַטֵּף בַּצִּיצִית, וְאֵינוֹ מִתְחַזֵּק לְהִתְעַטֵּר בִּתְפִלִּין בְּכָל יוֹם, הוּא דּוֹמֶה, שֶׁהָאֱמוּנָה אֵינָהּ שׁוֹרָה עָלָיו, וְהֶסְרָה מִמֶּנּוּ יִרְאַת רִבּוֹנוֹ, וּתְפִלָּתוֹ אֵינָהּ תְּפִלָּה כָּרָאוּי, וּמִשּׁוּם זֶה, הָיוּ מִתְחַזְּקִים הָאָבוֹת בָּאֱמוּנָה הָעֶלְיוֹנָה, מִשּׁוּם שֶׁהַבְּאֵר הָעֶלְיוֹן, סוד אֱמוּנָה הַשְּׁלֵמָה שׁוֹרֶה בָּהּ.

תַּשְׂכִּיל וְתָשׁוּב לְיוֹצְרְךָ אָמַר אֶחָד מֵהֶם מִי יַצִּילֵנִי מֵעוֹנְשֶׁךָ וּבְאֵיזֶה חֶבֶל אֶתְמוֹךְ אִם תִּפְסוֹק רַחֲמֶיךָ מִמֶּנִּי. וְהַיּוֹם אֲשֶׁר תֹּאמַר לְזַכָּאִים בּוֹאוּ וְלַחַטָּאִים סוּרוּ מֶנִּי. לֹא יָדַעְתִּי מֵאֵיזֶה כַּת אֶהְיֶה. אוֹי לִי כִּי לְפִי מַה שֶּׁהוֹסַפְתִּי שָׁנִים הוֹסַפְתִּי חַטָּאוֹת וּלְפִי מַה שֶּׁהֶאֱרִיכוּ חַיַּי הֶאֱרִיכוּ פְּשָׁעַי. עַל אֵי זֶה מֵהֶם אֶתְוַדֶּה וְעַל אֵי זֶה מֵהֶם אֶבַקֵּשׁ וְדַע כִּי אֵין תַּכְלִית הָעֲבוֹדָה אֲכִילַת לֶחֶם שְׂעוֹרִים וּשְׁתִיַּת הַחוֹמֶץ וְלִלְבּוֹשׁ הַצֶּמֶר וְהַשֵּׂעָר אֶבָל הַתַּכְלִית הוּא לִהְיוֹת מְרוּצֶה כַּאֲשֶׁר יִרְצֶה ה'. וְאַתָּה תַּמְלִיךְ עָלֶיךָ הַשֵּׂכֶל כִּי הוּא הַמַּדְרִיכְךָ בְּדֶרֶךְ זוּ תֵּלֵךְ. וְהוּא יִמְלוֹךְ לְעוֹלָם וָעֶד. וְהַיֵּצֶר וְכֹחוֹתָיו עֲבָדִים לוֹ לַעֲבוֹד עֲבוֹדַת הַיּוֹצֵר הַמֵּטִיב לַכֹּל בָּרוּךְ הוּא. וְתִהְיֶה מִן הַמּוּשָׁלִים בְּרוּחָם שֶׁנֶּאֱמַר בָּהֶם (משלי יט) טוֹב אֶרֶךְ אַפַּיִם מִגִּבּוֹר וּמוֹשֵׁל בְּרוּחוֹ מִלּוֹכֵד עִיר. וְתָמִיד תִּזָּהֵר מִכַּת הַחֲנֻפִּים אֲשֶׁר לַחֵטוֹא כָּל הַיּוֹם יוֹסִפוּ. כְּאִלּוּ נִרְפִּים הֵם נִרְפִּים. וַיָּנוּעוּ אַמּוֹת הַסִּפִּים. וְתוֹחֶלֶת מְצַפִּים. וְהֵם נְחָשִׁים שְׂרָפִים. וְדִבְרֵיהֶם מְתוּקִים מִדְּבַשׁ וְנוֹפֶת צוּפִים. וְלַחֲמָם לוֹחֲמָם וְעוּגַת רְצָפִים. וְזַרְעָם זֶרַע מְנָאֲפִים. מַלּוּחַ עֲלֵי שִׁיחַ קוֹטְפִים חַרְטוּמִים אַשְׁפִים. וְהַיָּרֵא אֶת דְּבַר ה' יִשְׁקוֹט עַל דַּלְתַיִם. עֶרֶב וָבֹקֶר וְצָהֳרַיִם. וּשְׂאוּ אֵלָיו כַּפַּיִם. וְכָל מַעֲשֶׂיךָ יִהְיוּ לְשֵׁם שָׁמָיִם:

and [contemplating] actions of the devout, you can acquire insight and return [by repenting] to your Maker. One of them [a devout person] said: Who will save us from Your punishments? What rope can I grab onto if You disconnect Your rope of mercy from me? And the day [will come] when You will say to the meritorious, "Come" and to the sinners, "Go away from Me," I do not know in which group I will be. Woe to me, for the more years I have lived, the more have I sinned. The longer my life has been, the longer my sins have endured. For which of them should I confess? For which of them should I plead? Be aware that the most important service of God is not that one eats barley bread, drinks vinegar, wears [rough] wool and hair [directly upon the skin]. Rather, the goal is to be pleased, as God wants you to be pleased. And set your intelligence to reign over you, for it is this that will guide you on the path that you should follow, and your intelligence should rule over you forever. So that the evil impulse and its powers are its slaves, to work in the service of the Creator, Who does good to all, blessed is He. Be of those who rule over their spirit, about whom it is said, "One who is slow to anger is better than a strong man, and one who rules over his spirit is better than one who conquers a city." (Proverbs 16:32) Always be careful of flatterers, who continue to sin every day, more [than the previous day], showing themselves to be weak, and because of whom the very pillars of the house tremble. They seek reward, but they are like poisonous snakes. Their words seem sweeter than honey and the drippings of the honeycomb, and [in reality] their bread is dispute and their cake of fiery coals. Their children are the seed of adulterers. [Through their evil words] they pluck salt and thorns; they are sorcerers and witches. But whoever fears the word of God will hasten to be at the doorway [of the Bet Midrash], evening, morning, and noon. Raise your hands to Him [in prayer], and let all your actions be for the sake of Heaven.

Practical Law: הלכה

Rambam, Foundation Laws of the Torah 6 הרמב"ם הלכות יסודי התורה פרק ו

א כָּל הַשֵּׁמוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּאַבְרָהָם. קֹדֶשׁ אַף זֶה שֶׁנֶּאֱמַר (בראשית יח) אֲדֹנָי אִם נָא מָצָאתִי חֵן בְּעֵינֶיךָ הוּא קֹדֶשׁ. כָּל הַשֵּׁמוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּלוֹט חוֹל חוּץ מִזֶּה (שם יט) אַל נָא אֲדֹנָי הִנֵּה נָא מָצָא עַבְדְּךָ חֵן. כָּל הַשֵּׁמוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּגִבְעַת בִּנְיָמִין קֹדֶשׁ. כָּל הַשֵּׁמוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּמִיכָה חוֹל. כָּל הַשֵּׁמוֹת הָאֲמוּרוֹת בְּנָבוֹת קֹדֶשׁ. כָּל שְׁלֹמֹה הָאָמוּר בְּשִׁיר הַשִּׁירִים קֹדֶשׁ וַהֲרֵי הוּא כִּשְׁאָר הַכִּינוּיִים חוּץ מִזֶּה הָאֶלֶף לְךָ שְׁלֹמֹה. כָּל מַלְכַיָּא הָאָמוּר בְּדָנִיֵּאל חוֹל חוּץ מִזֶּה אַנְתְּ מַלְכָּא מֶלֶךְ מַלְכַיָּא וַהֲרֵי הוּא כִּשְׁאָר הַכִּנוּיִים:

(1) All the names that are said in connection with Avraham are sacred. Even this that is said, "*Adon--ai*, If I have found favor in Your eyes" (Genesis 18:3) is sacred. All the names that are said in connection with Lot are profane except for this: "No! Please *Adonai!* You see— now, Your servant has found favor ..." (ibid., 19:18-19) All the names that are said in connection with Giv'at Binyamin (Judges 21) are sacred. All the names that are said in connection with Mikhah (Judges Chapters 17-18) are not sacred. All the names that are said in connection with Navot are sacred. Every "Shlomoh" that is said in the Song of Songs is sacred, and is like the other terms for God, except for this: "The thousand is for you, Shlomoh." (Song of Songs 8:12) All "kings" that are said in connection with Daniel are profane, except for this: "You are the King, the King of Kings," (Daniel 2:37) and it is like the other terms for God.

TOLDOT FOR WEDNESDAY תולדות ליום רביעי

TORAH תורה

יכוין בקריאת חמשה פסוקים אלו שהם כנגד ו דמילוי וו דשם ב"ן לקנות בו הארת נפש משבת הבאה

לד וְיַעֲקֹב נָתַן לְעֵשָׂו לֶחֶם וּנְזִיד עֲדָשִׁים וַיֹּאכַל וַיֵּשְׁתְּ וַיָּקָם וַיֵּלֶךְ
וַיִּבֶז עֵשָׂו אֶת־הַבְּכֹרָה: **פ** וַיְעַקֹב יְהַב לְעֵשָׂו לְחֵם וְתַבְשִׁיל דְּטִלוֹפְחִין וַאֲכַל וּשְׁתִי
וְקָם וַאֲזַל וְשָׁט עֵשָׂו יָת בְּכֵרוּתָא: **כו א** וַיְהִי רָעָב בָּאָרֶץ מִלְּבַד הָרָעָב
הָרִאשׁוֹן אֲשֶׁר הָיָה בִּימֵי אַבְרָהָם וַיֵּלֶךְ יִצְחָק אֶל־אֲבִימֶלֶךְ
מֶלֶךְ־פְּלִשְׁתִּים גְּרָרָה: וַהֲוָה כַפְנָא בְּאַרְעָא בַּר מִכַּפְנָא קַדְמָאָה דִּי הֲוָה בְּיוֹמֵי אַבְרָהָם

(34) Then Yaakov gave Eisav bread and lentil stew. He ate and drank, and then he got up and went. And Eisav scorned the birthright. **26** (1) And there was a famine in the Land, besides the first famine that had taken place during Avraham's days. So Yitzhak went to Avimelekh, king of the Philistines — to

RASHI רש"י

(34) **And Eisav scorned [the birthright]** — *Here, Scripture attests to Eisav's evil [by telling us that after having sold the birthright for next to nothing, he ate, drank, got up and* (לד) **וַיִּבֶז עֵשָׂו.** הֵעִיד הַכָּתוּב עַל רִשְׁעוֹ שֶׁבָּזָה